

Dato:
16-08-2023

Sagsnummer:
23/7546

Sagsbehandler:
Tommy Sauer Pedersen

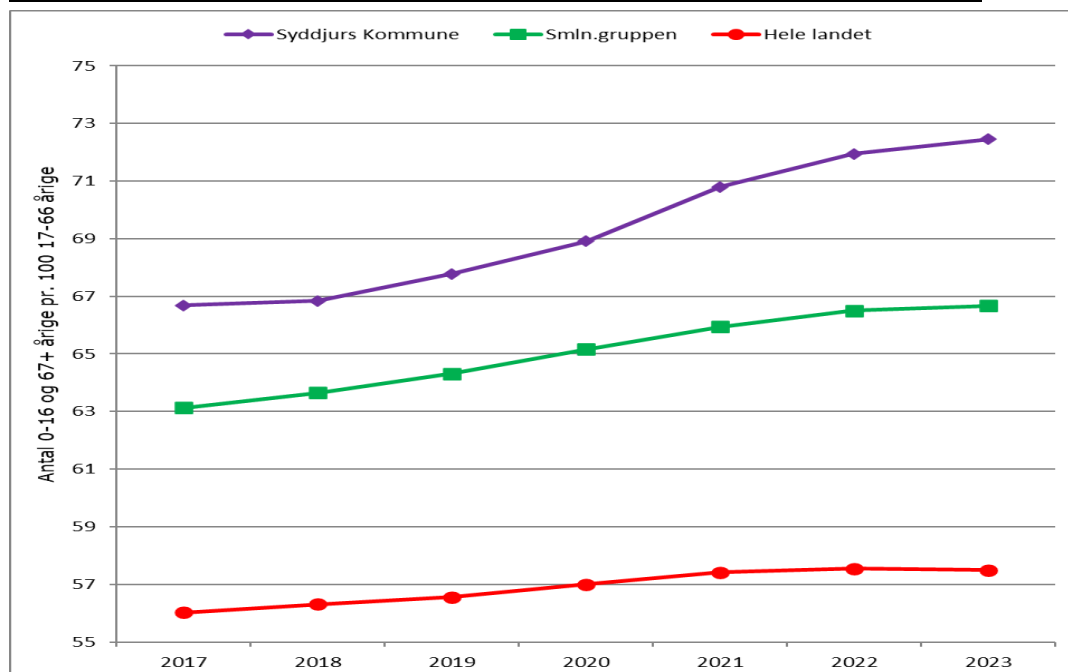
Afdeling:
Budget og Styring

Justering af serviceramme i kommuner med vækst i antallet af børn og ældre

Syddjurs Kommune har betydelige udfordringer i at finansiere den årlige vækst i antallet af børn og ældre. Dels fordi der ikke ydes fuld kompensation for væksten i den årlige økonomiaftale mellem regeringen og KL. Dels fordi der ikke fuldt reguleres imellem kommunerne i forhold til væksten i børn og ældre.

At udfordringerne er specielt store i Syddjurs Kommune fremgår af den nedenstående figur 1. Figuren viser, at 100 borgere mellem 17 og 67 år i Syddjurs Kommune skal understøtte den kommunale service til knap 73 børn og ældre. I sammenlignelige kommuner skal der understøttes knap 67 børn og ældre, og i landet som helhed lidt over 57 børn og ældre. Forskellen til landstallet er således 15 flere børn og ældre i Syddjurs Kommune, og udviklingen er endda stigende de seneste år. I 2017 var forskellen cirka 11 flere børn og ældre. Behovet for demografisk kompensation er derfor relativt stort i Syddjurs Kommune.

Figur 1. Indbyggere i alderen 0-16 år samt 67 og derover pr. 100 17-66 årige.

Reguleringen af servicerammen (og medfølgende ekstrafinansiering) i økonomiaftalen i de seneste seks år indgår i tabel 1 nedenfor, hvori der også er indsat beregninger af demografipuljerne i Syddjurs Kommune i de seneste seks års basisbudgetter.

Den demografiske vækst har - som forventet set i lyset af kommunens befolkningsudvikling - medført en større udgift i Syddjurs Kommune, end den som er kompenseret med reguleringen af servicerammen. Demografiberegningen i Syddjurs Kommune var lav i 2021, men det skyldes, at niveauet var løftet betydeligt i de to foregående år 2019 og 2020, hvilket betød et mindre behov for yderligere beløb i 2021.

Tabel 1. Kompensation for demografi. Korrigeret basisbudget og økonomiaftale.

Mio. kr.	Løft af serviceramme i økonomiaftale	Omregnet beløb i aftale, 0,72% *)	Demografi-beregning i Syddjurs Kommune	Forskel ift. aftale
2019	1.700	12,2	23,0	10,8
2020	1.700	12,2	29,2	17,0
2021	1.500	10,7	5,4	-5,3
2022	1.400	10,0	18,5	8,5
2023	1.250	9,0	33,4	24,4
2024	1.700	12,2	14,7	2,3
Samlet	9.250	66,0	124,0	58,0

*) Syddjurs Kommunes bloktilskudsandel udgør cirka 0,72 procent.

Ud over justeringen af servicerammen kompenseres kommunerne også for demografisk vækst som en del af det samlede udligningssystem, der dog også omfatter udligning på baggrund af socioøkonomiske parametre, og som ikke udlignes fuldt ud. Bidraget herfra er derfor usikkert, og i praksis afleverer Syddjurs Kommuner over 100 mio. kr. til andre kommuner i udligningen af udgiftsbehov.

I tabel 1 er det forudsat, at beløbene i økonomiaftalen fuldt ud har kunne bruges til at kompensere den demografiske vækst i kommunerne, og reguleringen af servicerammen, er i de seneste år mere og mere omtalt som demografikompensation, men den har i tidligere år nok også i et vist omfang skullet finansiere nogle politiske forventninger fra regeringen til bedre kvalitet i den kommunale opgaveløsning.

Tendensen i Syddjurs Kommune er, at der hvert år gennemsnitligt skal findes ekstra finansiering på 7 – 8 mio. kr. til dækning af det demografiske træk på ressourcerne. Den nye økonomiaftale for budget 2024 har ikke ændret på denne tendens.

Udfordringen ligger ikke alene i den finansiering der stilles til rådighed i økonomiaftalen. Demografikompensationen i økonomiaftalen har i de seneste år også været den eneste væsentlige reguleringsmekanisme for fordelingen af servicerammer mellem kommunerne.

De fleste kommuner udnytter deres befolkningsmæssige andel af denne regulering, selv om der ikke nødvendigvis er en demografisk vækst i den pågældende kommune. Skulle der være kommuner, der ikke har benyttet denne ramme, så har det ofte været fordi de har haft svært ved at finansiere deres driftsudgifter.

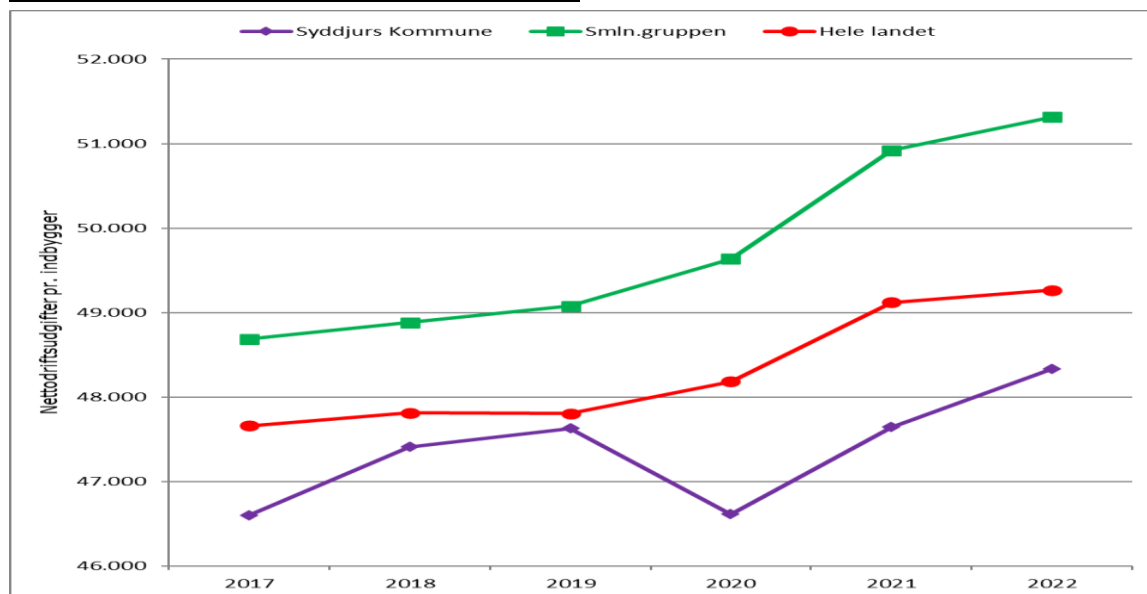
I kommunernes indbyrdes budgetproces har Syddjurs Kommune ofte fra KL fået tilbagemeldinger på, at der er indarbejdet forholdsvis store stigninger i servicerammen sammenholdt med andre kommuner. Årsagen til det er imidlertid, at servicerammen tager udgangspunkt i det foregående års vedtagne budget, der kan have været meget presset på grund af lav finansiering. Især tilbage til de år, hvor Syddjurs Kommune havde store likviditetsmæssige udfordringer.

Som det fremgår af figur 2 herunder, så er serviceudgifterne i Syddjurs Kommune en del lavere end landsgennemsnittet og sammenlignelige kommuner, og tendensen er, at forskellen er blevet øget i de seneste år.

Figur 2 viser, at det er svært for kommuner med vækst i demografien at tilpasse service til børn og ældre. Selv om der i økonomiaftalen og udligningssystemet var en rimelig finansiering af merudgifterne, så ville kommuner

med høj vækst have svært ved at overholde vejledende servicerammer, og vil i yderste konsekvens kunne risikere en økonomisk straf for at tilpasse budgetterne til væksten i børn og ældre.

Figur 2. Serviceudgifter opgjort i faste priser.

Figur 3 viser, hvor meget Syddjurs Kommune i de foregående år har overskredet budgettet på serviceudgifter, og herved været i risiko for økonomisk straf på trods af, at serviceudgifterne samlet har lagt lavt i forhold til andre kommuner. Figuren viser, at det fortsat er meget relevant at se på mulighederne for en justering af servicerammen i forhold til den udmeldte indikative serviceramme, hvis risikoen for straf skal mindskes.

Figur 3. Budgetoverskriver på service i faste priser.

